

Эл қудрати —
чин қудрат,
Ватан тупроғи —
қиммат

Ўзбек халқ мақоли

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРИ ТАШКИЛ ЭТИЛГАНИНИНГ 22 ЙИЛЛИГИ МУНОСАБАТИ БИЛАН ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИГА БАЙРАМ ТАБРИГИ

Хурматли аскар ва сержантлар, офицер ва генераллар, Қуролли Кучларимиз фахрийлари, кадрли юртдошлар!

Сизларни мамлакатимиз ҳаётидаги гоят муҳим ва қутлуг воқеа — Ватан ҳимоячилари куни ва Қуролли Кучларимиз ташкил этилганининг 22 йиллиги билан чин қалбимдан самимий муборакбод этиш менга катта мамнуният бағишлайди.

Ўзбекистонда кейинги йилларда замонавий қурол-яроғ ва техника билан ҳар томонлама яхши таъминланган, ҳаракатчан, юксак талаб ва тандаларга жавоб берадиган, мамлакатимиз хавфсизлиги ва ҳудудий яхлитлигини, халқимизнинг тинч ва осойишта ҳаётини самарали ва ишончли ҳимоя қилишга қодир бўлган миллий армияни шакллантириш бўйича кўлами ва миқёсига кўра улкан ишлар тизими ва босқичма-босқич равишда амалга оширилди.

Бу борада ташкилий-штат тузилмаларини бутунлай қайта кўриб чиқишга, шунингдек, юз бериши мумкин бўлган ҳарбий ҳаракатлар театрининг ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда, Қуролли Кучларни тезкор-стратегик бошқаришнинг замонавий ва самарали тизimini яратишга, кўшин турларининг ўзаро келишиб ҳаракат қилишини такомиллаштиришга, уларни замонавий техника ва қурол-яроғлар билан таъминлашга, жанговар ва ўқув тайёргарликнинг маъно-мазмунини ўзгартиришга, ҳарбий хизматчиларни ижтимоий кўллаб-қувватлашни тубдан яхшилашга алоҳида эътибор қаратилди.

Минтақадаги тез ўзгариб бораётган ва мураккаб ҳарбий-сиёсий аҳвол ва вазиятнинг янада кескин-

лашиш эҳтимолини инobatга олиб, Қуролли Кучларимиз таркибидаги қисим ва бўлималарнинг жанговар имкониятлари ва куч-қудрати, ҳаракатчанлиги ва уларни бошқариш самарадорлиги сезиларли равишда оширилди.

Шу билан бирга, бугунги кунда дунёда ва ён-атрофимизда юз бераётган можаро ва тўқнашувлар, радикализмнинг кучайиши, Афғонистондаги урушнинг ҳамон давом этаётгани ва бу муаммони ҳал этиш борадида мавҳумлик сақланиб қолаётгани, терроризм ва диний экстремизмнинг фаоллашётгани, тажовузкор наркотрафикнинг кенг тус олаётгани, чегараларимизга бевосита яқин ҳудудларда хавф-хатар кучайиб бораётгани — буларнинг барчаси бизда чуқур ташвиш ва хавотир уйғотмасдан қолмайди, албатта.

АЙСАФ деб аталмиш тинчлик-парвар кучларнинг Афғонистондан олиб чиқиб кетилиши Марказий Осиё минтақасидаги барча мамлакатлар учун жиддий синовга айланиши, бизнинг жанубий сарҳадларимизда ва чегарадош ҳудудларда кескинликнинг янада кучайишига олиб келиши мумкин.

Бундай мураккаб ва оқибатини олдиндан айтиб бўлмайдиган жараёнларнинг барчаси бугунги кунда ҳаммамиздан юксак даражадаги ҳушёрлик ва огоҳликни, чегараларимизда кескинликни келтириб чиқаришга қаратилган уринишларга йўл қўймаслик бўйича қатъий чораларни кўришни, мамлакатимизга қарши қаратилган ҳар қандай тажовузкор хуружларга Қуролли Кучларимизнинг ўз вақтида ва муносиб зарба бериш қобилиятини таъминлашга доимо тайёр туришимизни талаб этмоқда.

(Давоми 2-бетда.)

МУСТАҚИЛ ВАТАНИМИЗНИНГ ИШОНЧЛИ ҲИМОЯЧИЛАРИ

“Туркистон” саройида Ватан ҳимоячилари кунига бағишланган тантанали маросим бўлиб ўтди

Миллий армиямиз юртимизда қарор топган тинч-осойишта ҳаёт, мамлакатимиз хавфсизлиги ва сараҳдларимиз дахлсизлигининг мустаҳкам қалқонидир. Шунинг учун ҳам халқимиз Ватан ҳимоячилари кунини миллий байрам сифатида кенг нишонлайди. Ҳарбий хизматчиларни осуда ва обод ҳаётимиз кўриқчилари сифатида эъзозлайди.

13 январь. “Туркистон” саройи байрамона безатилган. Бу ерга сенаторлар ва депутатлар, ҳукумат аъзолари, аскар ва сержантлар, офицерлар, генераллар, Қуролли Кучларимиз фахрийлари, ота-оналар ва жамоатчилик вакиллари ташриф бўюрган.

Байрам тадбирини Тошкент шаҳар ҳокими Р.Усмонов очди.

Ўзбекистон Республикаси Давлат мадҳияси янгради.

Ўзбекистон Республикаси Президенти, Қуролли Кучлар Олий Бош

Қўмондони Ислоҳ Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ташкил этилганининг 22 йиллиги муносабати билан Ватан ҳимоячиларига байрам табригини Ўзбекистон Республикаси мудофаа вазири Қ.Бердиев ўқиб эшиттирди.

Президентимиз Ислоҳ Каримовнинг фармони билан 1991 йил 6 сентябрда Мудофаа ишлари вазирлиги ташкил этилди. Давлатимиз раҳбарининг 1992 йил 14 январда қабул қилинган қарорига мувофиқ мамлакатимиз ҳудудида жойлашган барча ҳарбий тузилмалар Ўзбекистон Республикаси юрисдикциясига ўтказилди. Ҳа кундан эътиборан миллий армиямизга асос солинди.

Ана шу тарихий кун — 14 январь мамлакатимизда Ватан ҳимоячилари кунини сифатида кенг нишонлаб келинмоқда.

(Давоми 3-бетда.)

ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИНИНГ БАЙРАМИ

Ўзбекистонда ҳукм сурётган тинчлик-осойишталик ва фаровон ҳаёт халқимизга мустақиллик тухфа этган азият неъматдир. Бугун мамлакатимиз эркинлиги, тинчлиги ва хавфсизлиги нобонлари байрами — Ватан ҳимоячилари кунини кенг нишонлашмоқда.

(Давоми 2-бетда.)

ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАР

олий таълимда педагогик жараёнлар самарадорлигини белгилайди

Самарқанд давлат университетида замонавий педагогик технологияларни қўллаш асосида ўқитишнинг сифат ва самарадорлигини таъминлашга эришилиб, талабаларнинг ўқув материалларини ўзлаштириш кўрсаткичлари кўтарилди бормоқда.

5-бет

БОЛАМ БАХТЛИ БЎЛСИН ДЕСАНГИЗ

“Нима эксанг, шуни ўрасан”, дейди халқимиз. Бу мақолни “Нима ўришни истасанг, шуни эк”, деб айтиб кўрайлик. Ана шунда “Болам бахтли бўлсин, десангиз...” (ота онага ёрдам), деган истакнинг амалдаги ифодаси намоён бўлади. Фикримнинг давомини ўқийверинг, ҳозир билиб оласиз.

11-бет

2014-yil 15-yanvar, № 5 (8654)

МУСТАҚИЛ ВАТАНИМИЗНИНГ ИШОНЧЛИ ҲИМОЯЧИЛАРИ

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Ўтган вақт мобайнида Куролли Кучларимиз ташкилий ва таркибий жиҳатдан янада такомиллашди. Тузилмаларнинг ҳаракатчанлиги, жанговар қобилияти, ҳарбийларнинг жисмоний ва маънавий-маърифий тайёргарлиги ошди. Қисм ва бўлинмалар замонавий курул-яроғ ва жанговар техника билан таъминланди.

Миллий армиямизни профессионал кадрлар билан тўлдириш, ҳарбий хизматчиларнинг тайёргарлигини, билим ва кўникмаларини янада юксалтириш борасида изчил ишлар олиб борилаётган. Ҳарбий ўқув ҳамда машғулотлар илм-фан ва техниканинг илғор ютуқлари асосида ўтказилмоқда. Олий ҳарбий таълим муассасаларида ҳар қандай хавф-хатарни чуқур тахлил этишга қодир, тезкор қарорлар қабул қила оладиган, замонавий билим ва юксак маънавий-ахлоқий фазилатларига эга офицер кадрлар тайёрланмоқда.

Муддатли ҳарбий хизматга қақирувнинг бир йилда бир марта ташкил этилаётгани, шартнома асосида хизмат қилувчилар сафининг кенгайтилиши, сафарбарлик қақирув резервидаги ҳарбий хизматнинг жорий этилиши натижасида армиями-

нинг қиёфаси, ҳарбий жомалардаги маънавий муҳит тубдан ўзгарди. Ҳарбий хизмат ёшларда мустақам ирода ва характерни шакллантирадиган, жисмоний чиниқиш ва юксак инсоний фазилатлар камол топадиган ўзига хос мактабга айланди.

Бунинг натижасида ёшлар орасида ҳарбий хизматга қизиқиш ва интилиш тобора кучайиб бораётган. Йигитлар бундай шарафга лойиқ бўлиш учун ҳар томонлама тайёргарлик кўрмоқда. Болалигидан спорт билан шуғулланиб, фанларни чуқур ўрганиб, жисмонан ва ақлан баркамол бўлиб вояга етмоқда.

Муддатли ҳарбий хизматга танлов асосида қабул қилинаётгани армия сафларини жисмоний тайёргарлиги ва интеллектуал салоҳияти юқори йигитлар билан тўлдиршида муҳим омил бўлмоқда. Бунинг самарасида аскарлар жанговар тайёргарлик дастурларини, замонавий техника ва технологиялардан фойдаланишни пухта ўзлаштирмоқда.

Ватан ҳимоячиларининг хизмати ўташ ва яшаш жойларидаги ижтимоий-маиший шароитларини яхшилаш, резервга бўшатишган фуқароларни ижтимоий муҳофаза қилиш ҳам доимий эътиборда. Хусусан, Янги — 2014 йил байрами арафа-

сида ҳам юртимизнинг кўплаб ҳудудларида ҳарбийлар учун янги уй-жойлар фойдаланишга топширилди. Минглаб ҳарбийларимиз байрамни оиласи билан янги уйда кутиб олди.

Муддатли ҳарбий хизматни ўтаган ва ҳарбий қисм қўмондонлигининг тегишли тавсияномасини олган фуқаролар мамлакатимиз олий ўқув юртларида ўқишга киришда тест синовларида тўплаш мумкин бўлган энг кўп баллнинг 27 фоизи миқдорда имтиёзли баллга эга бўлмоқда. Бу уларнинг олий ўқув юртларида ўқишга кириб, касб-хунар эгаллаши, ҳаётда ўз ўрнини топишида катта имконият яратмоқда.

Бу йил Ватан ҳимоячилари кuni мамлакатимизда "Ўзбекистон — ягона Ватаним!" шиори остида ншонланмоқда. Ўзбекистон Мудофаа вазирлиги ҳузурдаги Жамоатчилик кенгаши томонидан ушбу мавзуда ҳарбий қисм ва бўлинмаларда, барча вилоятларда, олис қишлоқ ва маҳаллаларда кўплаб учрашувлар, маънавий-маърифий тадбирлар ўтказилмоқда. Уларда халқимизнинг юртимиздаги тинчлик-осойишталикни қадрлаши, бу азиз неъматни асраб-авайлашга барча ўзини бирдек дахлдор сезиши — Ўзбекистон ягона Ватан, бир тану бир жон экани намойён бўлмоқда.

Давлатимиз раҳбарининг 2014 йил 10 январдаги фармонида мувофиқ, Ватан ҳимоячилари кuni муносабати билан ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари, мудофаа ва фавқулодда вазиятлар вазирликлари ходимларидан бир гуруҳи ордена билан таърифланган бўлиб, медаллар билан тақдирланди. Ийгилишида уларга Ватанимизнинг ана шу юксак мукофотлари топширилди.

— Мамлакатимиздаги тинчлик-осойишталик халқимизнинг энг катта бойлиғидир, — дейди Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги ҳарбий округи бўлим бошлиғи, II даражали «Шон-шараф» ордени соҳиби, подполковник Отабек Камолов. — Мен ана шу бойликни асраб-авайлаш, мамлакатимиз тинчлиги ва хавфсизлигини таъминлаш ишига ҳисса қўшаётганимдан фахрланаман. Президентимиз фармонида мувофиқ, шундай тантанали шароитда Ватанимизнинг юксак орденин юксимиз тақш менга янада ғурур-ифтихор бағишлайди. Бундай ишончли оқлаш, халқимиз тинчлиги ва фаровонлиги, фарзандларимиз келажакини химоя қилиш учун бор кучини сарфлайман.

Ўзбекистон Куролли Кучларинда аънамага айланган тарихда асосан энг илғор

олий ҳарбий таълим муассасаси, сержантлар тайёрлаш мактаби, мудофаа ишлари бошқармаси аниқланди. Тадбирда ана шу танлов қолибларига диплом ва совғалар топширилди.

Ийгилишида сўзга чиққан "Шухрат" медали соҳиби, капитан Абдорбек Ибрагимов, "Жасорат" медали соҳиби, кичик сержант Нозимжон Иброҳимов, аскар онаси Муяссар Воҳидова, Ўзбекистон халқ шоири Маҳмуд Тоир ва бошқалар байрам қатнашчиларини Ватан ҳимоячилари кuni билан табриклар, Президентимиз, Куролли Кучларимиз Олий Бош Қўмондонини Ислом Каримовга ҳарбий хизматчиларга кўрсатаётган доимий эътибори ва гамхўрлиги учун самимий миннатдорлик изҳор этди.

Тантанали маросим катта байрам концерти билан якунланди.

Маросимда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати Раиси И.Собирова, Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикери Д.Тошмухамедова, Ўзбекистон Республикаси Бош вазир Ш.Мирзиёев иштирок этди.

**Анвар САМАДОВ,
ЎЗА мухбири
Сарвар ҲУМОВ,
Аъло АБДУЛЛАЕВ (ЎЗА)
олган суратлар**

ҲАРБИЙЛАР ИШТИРОКИДА ЖАСОРАТ ДАРСЛАРИ

Ҳамза туманидаги 204-мактабда бўлиб ўтган жасорат дарсларига ҳарбийлар ва отаналар тақдир этилди. Ҳар бир синфда улар иштирокида давра суҳбатлари уюштирилди. Она-юрт ҳимоясини қалбдан ҳис этаётган юқори синф ўқувчилари ҳарбийларнинг фикрларини жон қулоғи билан тинглашди.

— Ёшлигимда дадамга ўхшаган ҳарбий бўлиш орузида эдим. Уларнинг юришига, кийинишига, ҳатто гапиришига ҳам тақдир қилардим. Тинимсиз ўқиш, устозлар кўмаги, изланишлар самарасида ўз мақсадимга эришдим. Дадамга ўхшаб ҳарбий учувчи бўлдим, — дейди ҳарбий ҳаво кучлари қисм командирни ўринбосари Равшан Шайзақов.

Ватан ҳимояси учун бел боғлаган аскарлар ҳаётдан тайёрланган слайдлар намоиш этилди.

— Ватан ҳимоячилари кuni мактабимизда ҳар йили кўтаринки кайфиятда нишонланади. Ҳарбийлар ва отаналар тақдир бўлиб ўшларга ҳаётини воқеалардан сўзлаб беришади, — дейди директорнинг маънавий-маърифий ишлар бўйича ўринбосари Мохира Мусурмонова. — Жасорат дарсларини ташкил этишдан мақсад, ўқувчилар қалбига

ватанпарварлик туйғуларини шакллантириш ва бу касбга қизиқиши бўлган ёшларда мейр уйғотишдан иборат.

Худди шундай тадбир Олмазор туманидаги 28-мактабда ҳам бўлиб ўтди.
Суратда: 28-мактаб ўқувчилари.

**Феруза ХОЛМУРОВА,
«Ma'rifat» мухбири
Б.РИЗОКУЛОВ олган сурат**

САРҲАДЛАРИМИЗ ДАҲЛСИЗ, ЮРТ ОСОЙИШТА

**Аскардан келган мактубни
тўла ўқиб чиқдим. Тошкентдаги
ҳарбий қисмлардан бирида хизмат қилаётган Жаҳоҳир жуда маъноли хат битибди. Унда она-сига меҳри, муҳаббати, содиқ ўғлонлиги акс этиб турибди.**

Аскар ҳарбий қисмидаги қайнок ҳаёт, янги ортирган дўстлари — сафдошлари, командирлари ҳақида ҳам жўшиб ёзади: «Мен энди ҳаётга бошқача кўз билан қараяпман, онажон. Жуда кўп нарсаларга ақлим етаяпти. Онгимдаги ўзгаришлар аскарлик хизматимнинг мевадидир. Кўп китоб ўқияпман. Спорт билан хиддий шуғулланыяпман...»

Онаси Гулшаной опа хатни ўқиб, тўғриси севинганидан йиғлаб юборди. Ҳатти унга бағишлаб шеър ҳам битибди. Укаси Жамшиднинг уйда қандай юмушлар билан бандлигини сўрабди. «Ўзингизни аҳтиёт қилинг. Мен борганимдан сўнг сизни Тошкентга олиб

келаман. Пойтахтни кўрсатаман. Ҳайратингизни, ҳавасингизни келтирадиган жойларга олиб бораман».

Олтинкўл туманидаги Олтинкўл қишлоғида Шамсиддиновлар оиласини ҳамма яхши билади. Ибратли хонадон сифатида гапирдилар. Хонадон соҳиби — ички ишлар ходими Гулшаной опа — муаллима. Икки ўғил — Жаҳоҳир ва Жамшидбек тумандаги 20-ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаб-интернатини аъло баҳоларга таъминладилар. Жаҳоҳир ҳарбий хизматдан қайтиб, Тошкентдаги олий таълим муассасаларидан бирига киришни режалаштирибди. Қаранг, эсимиздан чиқай дебди, у инглиз тилини пухта билар экан.

Мана бизнинг юртимизда қандай мард, билимдон, онгу шуури юксак йигитлар камол топяпти. Улар бор экан, Ватан сарҳадлари даҳлсиз, элу юртда осойишталик.

О.СИДДИКОВ

2014-yil 15-yanvar, № 5 (8654)

Инсон фаолияти, турмуш тарзи, ижтимоий ҳолатига тааллуқли ахборот оқимининг тобора жадаллашуви таълим тизимини тубдан ўзгартиришни талаб қила бошлади. Шу боис ахборотларни тезкор суръатда қабул қилиб олиш, уларни таҳлил этиш, қайта ишлаш, назарий жиҳатдан умумлаштириш, хулосалаш ҳамда таҳсил олувчига етказиб беришни жадаллаштиришнинг долзарблиги янада ортди. Бугун юртимизда таълим соҳасида олиб борилаётган ислохотлар айнан шу муаммоларнинг ечимига қаратилган бўлиб, ўқув жараёнида илғор педагогик технологияларни қўллаш тажрибаларини ўрганиш, таҳлил қилиш ва яқин истикболда бу тажрибалардан узлуксиз таълим муассасаларидаги ўқув жараёнларида фойдаланишни кўзда тутати.

Ривожланган мамлакатлар тажрибаси кузатишганда ишлаб чиқариш асосан фан-техника ютуқларига асосланган инновацион технологиялар асосида ташкил қилинганлигига гувоҳ бўлиш мумкин. Эътиборлиси, «Таълим тўғрисида»ги қонун ва Кадрлар тайёрлаш миллий дастурида таълим соҳасида

верситетнинг 720 нафар профессор-ўқитувчиси дарсларининг сифат кўрсаткичлари чуқур таҳлил қилинди. 2012-2013 ўқув йилида эса бу борадаги таҳлилий ишлар профессор-ўқитувчиларнинг 800 нафари билан амалга оширилди. Педагогик инновация маркази фаолиятининг учинчи йили,

рига мувофиқ равишда рейтинг кўрсаткичи 70 фоиз ва ундан паст бўлган профессор-ўқитувчиларнинг барчаси касбий малака оширишдан ўтказилганлиги ва жорий ўқув йилида ҳозиргача бўлган даврда олиб борилган таҳлилларда бундай ҳолатлар деярли учрамаётганини ҳам таъкидлаш жоиз.

Марказнинг университет миқёсида амалга ошираётган ишлари қўлами тобора кенгайиб ўқув жараёнининг барча жабхаларини қамраб олмақда. Хусусан, марказ аъзоларининг фаол иштирокиди университетда ўқитиладиган барча фанлар бўйича ишчи дастурларнинг давлат таълим стандартлари асосида тузилган намунавий дастурларга мослиги ўрганилиб чиқилди ва уларнинг ўзаро бир-бирига мутаносиблиги тўлиқ таъминлан-

ришга ҳамда таълим муассасалари ўртасидаги ўзаро ҳамкорликнинг кучайишига олиб келади. Таъкидлаш жоизки, жорий ўқув йилининг ўзида университет қошидаги малака ошириш марказида юзлаб бошқа олий ўқув муассасалари профессор-ўқитувчилари, ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасалари педагог кадрлари ўз малакаларини оширдилар. Университет қошидаги малака ошириш маркази ҳудудий макомга эгаллиги сабабли Самарқанд вилоятдан ташқари Жиззах, Сирдарё, Қашқадарё, Сурхондарё, Навоий ва Бухоро вилоятларидан келган педагог кадрларнинг ҳам малакаси оширилмоқда.

Педагогик инновацияларнинг жадал равишда амалиётга кириб келаётгани ва бу соҳага оид янгиликларнинг

Oliy ta'lim

маркази фаолияти туфайли университетнинг тегишли бўлиmlари билан ҳамкорлик шартномалари тузган ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасаларида ҳам педагогик инновацияларни жорий этишга қаратилган амалий ишлар анчагина жонланди. Қолаверса, бу каби тажрибалар университет қошидаги келиб қўшилаётган ёш ўқитувчи кадрларнинг педагогик маҳоратларини оширишларига кўмаклашмоқда. Эндигина иш бошлаётган ёш мутахассисларнинг дars ўтишга доир маҳоратларини оширишга қаратилган ишлар марказ томонидан "Устоз-шогирд" тизими орқали йўлга қўйилганлиги яхши самара бermoқда. Университет кафедраларининг барчасида кузатилаётган ушбу жараёнлар ёш ўқитувчиларни яқка тартибда тажрибали профессор-ўқитувчиларга бириктириб қўйиш асосида амалга оширилмоқда. Шу йўсинда иш юритишнинг самараси ёш педагогларнинг дars бериш маҳорати бўйича рейтинг кўрсаткичлари аввалги йиллардагидан анча ошганлигига ҳам ўз ибботини топаёти.

Хулоса қилиб айтганда, СамДУда замонавий педагогик технологияларни қўллаш асосида ўқитишнинг сифат ва самарадорлигини таъминлашга эришилиб, талабаларнинг ўқув материалларини ўзлаштириш кўрсаткичлари кўтарилиб бermoқда. Компьютер саводхонлигини ошириш орқали бўлажак касбий йўналишларга доир ахборотлардан фойдаланиш кўникмаларини шакллантириш, бўлгуси кадрларни мустақил фикрга эга шахс сифатида камол топтириш юзасидан ҳам қатор ижобий ишлар амалга оширилмоқда. Педагогик жараёнда инновацион технологиялардан фойдаланишга қаратилган бундай саъй-ҳаракатлар ҳали кўпдан-кўп ижобий натижаларни бериши, сифат ўзгаришларига олиб келиши шубҳасиз.

Худоёр КЕЛДИЁРОВ,
СамДУнинг педагогик инновациялар маркази бошлиғи, доцент

ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАР

олий таълимда педагогик жараёнлар самарадорлигини белгилайди

ривожланган давлатлар кўрсаткичларига эришиш бош мақсад қилиб қўйилган. Бунга эришиш учун таълим жараёнида янги педагогик технологияларни қўллаш ишларини яхши йўлга қўйиш талаб этилади.

Сўнгги йилларда республикамизнинг қатор етакчи олий таълим муассасалари қошида амалий натижаларни таҳлил этиб, умумлаштириб, тавсиялар ишлаб чиқувчи педагогик инновацион марказлар ташкил этилди. Жумладан, 2011 йили Самарқанд давлат университетида ҳам педагогик инновация маркази фаолияти йўлга қўйилди. Марказга университетнинг 23 нафар энг тажрибали профессор-ўқитувчилари жалб қилинган. Улар дастлаб ўқув жараёнини янги педагогик инновациялар асосида ташкил қилишга оид мавжуд тажрибаларни ўрганиб чиқиди.

2011-2012 ўқув йили мобайнида белгилаб олинган тадбир-режа ижросини таъминлаш мақсадида марказ аъзолари томонидан уни-

яни жорий ўқув йили профессор-ўқитувчиларнинг дарслари таҳлил қилиниши бўйича кўрсаткичларимиз ҳар йилгидан ҳам юқори бўлиши кутилмоқда. Таҳлил натижалари бўйича профессор-ўқитувчиларнинг рейтинг кўрсаткичлари аниқланиб, бу кўрсаткичлар асосида маошларига қўшимча ҳақ тўлаш жорий қилиниб, моддий рағбатлантириш ишлари амалга оширилгани эътиборга моликдир. 2011-2012 ўқув йилида рейтинг кўрсаткичи юқори бўлганлиги туфайли устама ҳақ олишга муяссар бўлганлар сони 240 нафардан ортиқ бўлди, 2012-2013 ўқув йилида бу кўрсаткич 300 нафардан ошиб кетди. Профессор-ўқитувчиларнинг янги 2013-2014 ўқув йили натижалари бўйича рейтинг кўрсаткичлари масъул комиссия томонидан 2014 йилнинг июнь ойида аниқланади ва келгуси ўқув йилида уларни моддий ва маънавий рағбатлантириш учун асос бўлиб хизмат қилади.

Педагогик инновация маркази таҳлил натижала-

ди. Шунингдек, 2012-2013 ўқув йилида университетда ўқитиладиган фанлар бўйича 1200та ўқув мажмуаси тайёрланиб, 2013-2014 ўқув йилида бу мажмуаларнинг 1150 таси қайтадан кўриб чиқилиб, фойдаланиш учун тайёр ҳолатга келтирилди. Янги тартибда тайёрланган мажмуалар электрон нусха-лари ахборот-ресурс маркази орқали, университетда мавжуд бўлган корпоратив тармоққа жойлаштирилди.

Педагогик инновация марказининг дars жараёнини янги педагогик технологиялар асосида ташкил қилишни кенг оммалаштиришга қаратилган фаолияти ҳам алоҳида эътиборга молик. Шу мақсадда ташкил этилган семинар-тренинглари 2012-2013 ўқув йилида 6 марта, 2013-2014 ўқув йилида эса 3 марта ўтказилди. Бошқа олий таълим муассасаларининг профессор-ўқитувчилари, академик лицей, касб-хунар коллежи, умумтаълим мактаблари ўқитувчиларининг ҳам иштирок этиши семинар-тренингларнинг нуфузини оши-

кенг оммалашиб бораётганини сўнгги йилларда университетимиз ташаббуси билан ўтказилаётган "Узлуксиз таълим сифат ва самарадорлигини оширишнинг назарий-услубий муаммолари"га бағишланган аънавий илмий конференция мисолида ҳам кўришимиз мумкин. Бу конференция материаллари республика миқёсида замонавий педагогик технологияларни таълим жараёнига татбиқ қилиш бўйича энг сўнгги изланишлар натижалари муҳокама-сига оид янгиликларни ўз ичига олади. Шунинг таъкидлаб ўтиш жоизки, 2012 йили ўтказилган конференцияда 380 нафарга яқин профессор-ўқитувчилар, педагог изланувчиларнинг таълим жараёнида педагогик инновация технологиялардан фойдаланиш борасидаги тажрибалари ўрганилган бўлса, 2013 йилги конференцияда эса қатнашувчиларнинг сони 395 нафарни ташкил этди.

Яна бир эътиборли жиҳат, педагогик инновация

ТАЪЛИМ — СИФАТ БОСҚИЧИДА

Нукус педагогика коллежида 960 нафар ўқувчи таҳсил олмақда. Юздан зиёд педагог яратилган замонавий ўқув шароитидан самарали фойдаланиб, таълим тарбия ишларини энг илғор усулларда олиб бораёттир. Фан, спорт йўналишида ўттизга яқин тўгарак ишлаб турибди. Коллежнинг баскетбол, волейбол жамоалари нуфузли мусобақаларда совринли ўринларни эгаллаётган бўлса, Захира Шерипбоева, Гулжайнар Жусипбекова каби ёшлари фан олимпиадаларида муваффақиятли қатнашмоқда.

Суратларда: Нукус педагогика коллежида.

Мақсад **ҲАБИБУЛЛАЕВ** (ЎЗА) олган суратлар.

КАЙФИЯТНИНГ ЮТУҚЛАРГА ТАЪСИРИ

— Биринчи қор қайси фаслда ёғади?

Ўқувчилар жўровозда "Қишда!" дея жавоб беришди. Муаллима биринчи қор кузда ҳам ёғиши мумкинлигини айтиб, йил фасллари ва ой номларини бирма-бир санаб ўтди. Сўнгра Шахло синфдошларига харф ёзилган рангли шарларни тарқатиб чиқди. Ўқувчилар доскадаги катакчалар рангига шар рангини мослаб, уларда ифодаланган харфларни бирма-бир ёзишди. Янги мавзу — "Биринчи қор" сўзини ясади. Муаллима ўғил-қизлар диққатини жамлаб олгач, Зафар Диёрнинг "Биринчи қор" шеърини ифодали ўқий бошлади...

Учтепа туманидаги 106-умумтаълим мактабининг бошланғич синф ўқитувчиси Маъмура Яйловова йигирми саккиз йилдан бунён бошланғич синфларга сабоқ бериб келмоқда. Тахрибали педагог ҳар бир дарсини ноанъанавий тарзда бошлашга одатланган. Шунда ўғил-қизлар диққатини бир жойга жамлаб

олади, дарсдаги фаоллиги ҳам ортади.

— Бугун ҳар бир фанни ноанъанавий тарзда ўтиб, дарсда интерфаол методларни қўллашга талаб ортиб бормоқда. Бундай машғулотлар ўқувчиларда катта қизиқиш уйғотиб, мавзунни осон ўзлаштиришига замин яратди. Мисол учун, биринчи чоракда 3-"А" синф ўқувчиларининг 10 нафари аёло, 20 нафари яхши, 7 нафари қониқарли баҳолабга ўзлаштирганди. Иккинчи

Boshlang'ich ta'lim

чорак мониторинг натижасига кўра аёлочилар сони 13 тага етди. Бўш ўзлаштирувчи ўқувчилар сони эса иккитага камаиди. Бундай натижага эришиш учун дарсда "Кластер", "Ақлий ҳужум" каби педтехнологиялардан, "Бўлиши мумкин эмас", "У қим? Бу нима?", "Давом эттир", "Қувноқ майдонча", "Қайфият" каби ўйинлардан кенг фойдаланилмоқда.

"Қайфият" ўйини қондасига кўра, ўқувчилар дарс бошланишидан аввал бир-бирларига яхши тилаклар билдириб, қайфиятларини кўтариб олишади. Бу билан синфда илқ муҳит яратилади. Янги мавзу тушунтирилгач, "У қим? Бу нима?" ўйини ўтказилади. Ўқитувчининг саволларига ўқувчилар навбатма-навбат, тезкорлик билан жавоб беришлари талаб этилади. "Давом эттир" ўйини эса болалар мавзуга оид айтилган қондани кетма-кетликда давом эттиришади. "Бўлиши мумкин эмас" ўйини орқали эса ўтилган мавзу мустаҳкамлаб олинади.

Мазкур мактабда одобнома фани муаллимаси Гулчехра Тожиёванинг иш тажрибаси ҳам оммалаштирилмоқда.

— Дарсда синфдаги барча ўқувчилар фаол иштирок этиши учун "Чархпалак" усулини қўллаётган, — дейди ўқитувчи. — Ўқувчилар олти гуруҳга бўлиниб, варақларга ўтилган мавзуга оид терминларни ёзишади. Сўнгра қозғаларини кейинги гуруҳга узатишади. Ҳар бир гуруҳ ўзи олган варақдаги терминларни адашмасдан изоҳлаб бериши керак. Ўйин сўнгида "Энг зукко ўқувчи", "Энг фаол ўқувчи", "Энг топқир ўқувчи", "Энг зийрак ўқувчи"лар рағбатлантирилади. Эътиборли жиҳати, "Чархпалак" ўйинида синфдаги бўш ўзлаштирувчи ўқувчилар ҳам фаол иштирок этади.

Кўриниб турибдики, бошланғич синфда ўқувчиларнинг диққатини жамлаш, фанларга қизиқтира олиш муваффақиятлар калити бўлиб, бу педагогдан катта маҳорат талаб этади. Бунинг учун ўқитувчи замонавий бошланғич таълим методикасини яхши билиши, илғор педтехнологиялардан дарсда унумли фойдалана олиши керак.

Гулаоз ОРИФЖОНОВА,
"Ma'rifat" мухбири

6 ёшли Шахлонинг мактабга-ча таълим муассасалари тарбияланувчилари ўртасида ўтказилган "Жажжи малика" танловининг туман bosқичида 1-ўринни эгаллагани ажойиб хушхабар бўлди. Бундан қувонган қизалоқ тарбиячиси Ойгул Шукуроова бошчилигида танловнинг кейинги bosқичига ҳам пухта тайёргарлик кўрди. Шеър айтиши, рақсга тушиши, саҳна кўринишларини ихро этиши ҳакамлар ҳайъати томонидан юқори баҳоланди.

«ГУНЧА»ДА ОЧИЛАЁТГАН ГУНЧАЛАР

Бу каби ютуқлар Жиззах вилояти Арнасой туманидаги "Гунча" номли мактабгача таълим муассасаси учун янгилик эмас. Сабаби, масканда тарбияланаётган ўғил-қизлар турли танлов ва мусобақаларда доимий иштирок этиб, муваффақият қозонишади.

— Муассасамизда болаларга малакали педагоглар таълим-тарбия беришади. Математика, адабиёт, театр, тасвирий санъат, музика, табиат, тикувчилик ва жисмоний тарбия тўғрисидаги болажонлар билан гавжум. Турли спорт мусобақаларини ўтказиш намунали йўлга қўйилган, — дейди МТМ мудириси Анорхол Каттабекова.

Яқинда ўтказилган МТМлар ўртасидаги "Ёш шахматчилар" турнирида 2-тайёрлов гуруҳи тарбияланувчиси Асадбек Мирёкубов туманда 1-, вилоятда эса 3-ўринни эгаллади. Бу муваффақиятлар болажонларни янада улкан зафарлар сари чорламоқда.

Номоз ҚАРШИЕВ

Жиззах вилояти

ДАРСДА СЛАЙДДАН ФОЙДАЛАНИШ

билимларни ўзлаштиришни осонлаштиради

Эргаш гапли кўша гапларга доир мавзуларни ўтиш ўқитувчига катта қийинчилик туғдиради. Бироқ ўқувчиларнинг бош ва эргаш гапнинг ўрнини аниқлашлари, уларнинг боғловчи воситалари ҳақида билим ҳосил қилишлари асосида матн тузиш кўникма ва малакасини ошириш нутқ ўстиришда асосий ўринни эгаллайди. Ушбу мавзунини ўтишда кўргазмаликни таъминлаш учун ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш катта аҳамиятга эга.

Машғулотнинг янги билим олиш қисми икки bosқичда амалга оширилиши мақсадга мувофиқ. Биринчи bosқичда эргаш гап ҳақида тушунча берилмасдан, ўқувчилар эътиборига даставвал слайд кўринишидаги кўргазма ҳавола этилади. Слайдда жадвал устунларининг "эргаш гап" ва "бош гап" деган номлари очиқ қолдирилади. Устунларнинг ранглари фарқли бўлади:

Kim	-sa,	u
Kim	-sa,	o'zi
Kimki	-sa,	u
Kimda-kim	-sa,	u
Nimaiki	-sa,	o'sha.....
Nima	-sa,	o'sha.....

Ўқувчиларга нүкталар ўрнини тўлдириш топшириги берилади. Қўйиб чиқилган сўз ва қўшимчаларнинг ранги мавжуд унсурларнинг рангидан бошқа бўлишига эришилади.

Иккинчи топшириқ қайси устундаги гаплар бошқа устундаги гапларни изоҳлаётганлигини аниқлаш устида боради. Ўқувчилар ўқитувчи ёрдамида ўз фикрларини баён этадилар. Ўқитувчи, албатта, ўқувчиларни йўналтириб, уларнинг барчаси биринчи устундаги гаплар иккинчи устундаги гапларни изоҳлаётганлигини англаб етишлари учун ҳаракат қилади. Бунга эришмася, тушунтиришнинг бошқа усулларидан фойдаланиши мумкин.

Ўқувчилар бу топшириқни адо этганларидан кейин учинчи топшириқ берилади. Бу топшириқ

Sinab ko'ring

иккинчи устундаги қайси гап бўлаклари слайдда мавжуд эканлиги ва ўзгартмасдан турганлиги ҳақида бўлади. Ўқувчилар иккинчи устундаги гапларни бўлақларга ажратишади ва слайдда мавжуд бўлмаган ўзлар гапнинг эгаси эканлигини англаб етишади. Ўқитувчи ўқувчиларга "Бундай бош гапдаги эга изоҳланаётган бўлса, бундай эргаш гап қандай номланади?" деган савол билан мурожаат қилади. Ўқувчиларнинг жавобини эшитгач, ўқитувчи уларга бу жавобни ўқувчиларнинг ўзлари гап тузиш тажрибасини бажариш ва тажриба натижаларини умумлаштириш асосида берганликларини алоҳида таъкидлаши лозим. Чунки бу уларнинг мустақил фикрлаш натижасига ишончи ортишига олиб келади.

Иккинчи bosқичда навбатдаги жадвалли слайд ҳавола этилади ва у бўйича топшириқлар

биринчи слайд асосидаги билимларга таянган ҳолда берилади ва бунда ўқитувчи бу bosқичда ўз фаоллигини муайян даражада атайин су-сайтиради:

Shunisi	-ki,
.....	-ki,

Бу слайдда олдинги слайддаги ранглар ўзгарттирилади. Чунки эргаш ва бош гапларни кўрсатувчи ранглар сақланган, моҳиятан олдингисининг "teskari"си бўлган жадвал ўқувчилар эътиборига ҳавола этилади.

Ушбу топшириқнинг бажарилиши ҳам юқоридеги йўсинда давом эттирилади.

Билимлар мустаҳкамланиши учун кейинги слайдда илк слайдда мавжуд бирликлар олиб ташланган, ранглари сақланган, моҳиятан олдингисининг "teskari"си бўлган жадвал ўқувчилар эътиборига ҳавола этилади.

Дарс сўнгида тўлдирилган жадвалли слайдлар кўрсатилган ҳолда савол-жавоб қилинади. Саволлар шундай тузилиши керакки, биринчидан, фикрлашни тақозо этадиган, иккинчидан, жавоби слайддан топиладиган бўлиши лозим.

Эргаш гапларнинг кейинги турларини ўтишда ҳам шу усулдан фойдаланилса, ўқувчиларнинг билими кўникмага, кўникмаси эса малакага айланиши самарали кечади.

Назозат РАҲМОНОВА,

Узун туманидаги 20-мактаб ўқитувчиси

2014-yil 15-yanvar, № 5 (8654)

Халқимизда шундай нақл бор: «Минг ишчига — бир бошчи». Яъни, минг ишчининг фаолиятидаги унумдорлик бир бошлиқнинг қай даражада ташаббускор, тadbirkor эканлигига боғлиқ. Дарҳақиқат, раҳбар ўз ишининг устаси бўлса, жамоада соғлом муҳит қарор топади, меҳнатда унум бўлади. Абдулла Авлоний номидаги халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш марказий институтида раҳбар кадрлар учун ташкил этилаётган ўқув курсларида шу жиҳатларга катта эътибор қаратилапти.

— Мактабларда таълим-тарбия тизими қандай ташкил этилиши, ўқувчиларнинг чуқур билим эгаллаши бевосита директорнинг ишни қандай юритишига, педагоглар салоҳиятини тўғри ривожлантириб, улкан мақсадларга йўналтира олинишига боғлиқ, — дейди институт проректори Жамолиддин Фозилов. — Шу боис янги давр раҳбарлари олдида улкан вазифалар кўйилиб, касбий малакалари мунтазам равишда ошириб боришмоқда. Хусусан, институтида ташкил этилаётган ўқув курсларида раҳбарлар йил сайин такомиллашиб бораётган таълим ислохотлари, тизимга табиқ этилаётган янгиликлар мазмун-моҳияти билан чуқур таништирилиб, уларнинг сиёсий фаоллиги ва ташаббускорлигини ривожлантириши, ишга ижодий-тахлили ендашувини кучайтириш масалалари диққат марказида туради.

Курс тингловчилари орасида Данғара туманидаги 12-умумтаълим мактаби директори Гулнорахон Аҳмедова ҳам бор. У ёш раҳбар сифатида муассасада ўқитишнинг замон талаблари даражасида ташкил этишга оид билим ва кўникмаларини бойитди.

— Ҳаёт ва меҳнат фаолиятим давомида қайсики эзгу ишларга қўл урган бўлсам, уларнинг замирида мак-

табда олган сабоқларим, устозлар ўғитлари самарасини ҳис этиб турман. Бугун эса шу даргоҳда ишларнинг тўғри ташкил этилиши, ўғил-қизларнинг чуқур билим олиши учун масъулман. Мактаб раҳба-

ЗАМОНаВий РАХБАР

*бугун ва эртанг ташвиши
билан яшаши лозим*

ри этиб тайинланганимга унча кўп бўлмади. Муассасамизда ҳал этилиши лозим бўлган вазифалар, ечимини кутаётган муаммолар кам эмас.

Бугунги мактаб раҳбари ҳамisha ўқиб-изланиши, давр билан ҳамқаддам, ҳамнафас яшаши лозим. Бу масъулият ҳисси ҳаракатчан раҳбарни уч-беш йилга мўлжалланган истиқболли режа ишлаб чиқиб, муаммоларни босқичма-босқич ҳал этишга ундамоқда.

Хусусан, қиш кунлари қишлоқ шароитида синфхоналарда мўътадил иссиқ ҳароратни сақлаш осон бўлмайди. Аини пайтда бинокларни

иситиш учун фойдаланилаётган печлар кўп ёқилги талаб қилади ва иссиқлик ушлаб туриш хусусияти кам. Шу боис уларни янги, замонавий ва тежамкор иситиш печларига алмаштириш лозим. Бу эса муайян маблағ ва меҳнат талаб этади.

— Мактабимиз педагог кадрлари салоҳияти юқори, жамоамиз инок, хайрли мақсадлар йўлида бир-бирини доим қўллаб-қувватлайди, — дейди Г.Аҳмедова. — Ўз касбини севадиган, ижодкор ва меҳнатқаш фан ўқитувчилари, янги технологи-ялар билан тиллаша оладиган ёш мутахассислар кўпчиликини ташкил

са ҳовлисини ободонлаштириб, ўқувчилар учун сулим бог яратишга, иқтидорли ўқувчилар ва кам таъминланган оила фарзандларини моддий рағбатлантиришга йўналтирмиш.

Абдулла Авлоний номидаги халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш марказий институтида бир ой давомида бўлиб ўтган илмий-амалий курслар Гулнорахон Аҳмедова учун чинакам тажриба мактаби бўлди.

— Ўқув жараёнида катта тажрибага эга ҳамкасбларим ҳамда профессор-ўқитувчилардан мактаб бошқарувида оид илгор тажрибаларни ўргандим, — дейди у. — Яна бир қувонарли жиҳати, илмий-амалий курс тингловчилари ўртасида ўтказилган «Янги давр раҳбари» кўриктанловида 2-даражали дипломни қўлга киритдим. Ҳозир ишга янги куч-ғайрат, ғоялар билан қайтаёпман. Мисол учун, фан методбирлашмалари билан кенгашган ҳолда ўқитувчилар ўртасида ўзига хос танловлар ташкил этиб, саралаб олинган илгор тажриба ва дарс услубларини алоҳида тўплам ва қўлланма ҳолида чоп этсам, бундан бошқа ҳамкасбларимиз ҳам фойдаланади.

Харакатда — баракат, дейди доно халқимиз. Аиниқса, бугун меҳнат қилган одам муродига етади, тadbirkor раҳбарнинг иши бароридан келади. Абдулла Авлоний номидаги халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш марказий институтидаги ўқув курсларида қатнашаётган мактаб директорлари буни чуқур ҳис этиб, жамоани самарали бошқариш ва ўқув-тарбия жараёнини такомиллаштиришга оид илгор тажрибаларни ўзлаштиришмоқда.

Гулчехра МИРЗАЕВА

Metodik tavsiya

«ЁНИНГИЗДАГИ ДЎСТ» МУСОБАҚАСИ

Томошабин эътиборини тортиш учун саҳнада рол ижро этаётган актёрдан катта маҳорат талаб қилинади. Шу маънода устозни актёрга ўхшатиш бежиз эмас. Бола қалбида фанга қизиқиш уйғотиш, ўтилаётган мавзунинг тушунарли бўлишини таъминлаш бир қараганда осон кўрингани билан, ўта қийин ва масъулиятли иш. Чунки ҳар бир боланинг дунёқараши, савияси ва характери турлича. Ўқитувчининг психологик билимларни пухта ўзлаштириши, педагогик қобилиятга эга бўлиши ўта муҳим.

— Бола биринчи ўқитувчисини яхши кўриши керак, шундангина фани яхши кўра бошлайди, — дейди «Илмий энг яхши психологи — 2013» кўриктанлови голибаси (иккинчи ўрин), Эллиқалъа туманидаги 6-ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаби амалиётчи психологи Холисхон Машарипова. — Одам организм тез тез янгилиниб туради. Ҳар кун миллионлаб ҳужайралар ўрнига миллионлаб ҳужайралар янгидан тугилади. Янгилик — табиат қонуни. Инсон онги ҳам шу тарзда бойиб бориши керак. Натижада одам ўзи билан бир қаторда жамиятнинг фаоллашувига ҳам замин яратади. Устозларнинг ҳам дарсларни бир-бирига ўхшамаган янги ҳақиқат усул ва методдан фойдаланган ҳолда ташкил этиши муваффақият гарови.

иккала томон учун ҳам фойдали

Кўрқитиб ёки мажбурлаб ўқитиш ўзини оқламайди. Бунга кичик тadqiqотимиздан ҳаётий мисол келтиришим мумкин. Сўрвонмага жавоб йўллаган, мактабни икки-уч йил илгари битирган қизларнинг бири шундай ёзади: «Кимё фани ўқитувчимиз роса қаттиққўл эди. Дарсга тайёрланмай борсам ё ниманидир билмай қолсам, ҳаммамнинг олдида уялтириб, уришарди. Ҳафта мобайнида кўп вақтимизни шу фанга тайёргарлик учун сарфлардик. Синфимизнинг ярми «5» баҳога ўқиди, ҳатто ўзлаштириши паст болалар ҳам яхши тайёрланди. Ажабланирлиси, битирганимиздан кейин ҳеч ким кимё йўналишидаги мутахассисликни танламади. Негаки ҳамма ўқитувчидан кўрққанидан тайёрланар, аслида, кимёни унчалик хуш кўрмасди...»

Болаларга оддий қилиб

тушунтириш керак, мураккаб усул танланса, тушунмовчилик юзага келади. Бир мавзунинг ўзлаштирмаган ўқувчига кейингилари қийин туюлаверади. Шу зайл ўқишга иштиёқи сўниб боради.

Кичик ўйин ташкил қилиши ёки бир ўқувчидан мавзунинг дўстларига қайта тушунтириб бериши сўраш ўтилганларни мустаҳкамлашга ёрдам беради. Ўз навбатида, шу ўқувчи муносиб баҳоланса, болаларнинг тинглаш қобилияти ривожланади, фикрлашга ўрганади.

Энг аҳамиятлиси, ўқувчи дўсти орқали янги мавзунинг тўлиқроқ тушуниши мумкин.

Агар ўқитувчи билимдон ўқувчиларга «Ёнингиздаги дўстингизга яхшилаб ўргатинг. Қани, ким яхши кўрсаткичга эришар экан», деб мусобақа ўтказса, бу иккала томон учун ҳам фойдали. Ўзлаштириши паст бўлган бола дўстини уялтирмаслик учун ўқийди, аълочи ўқувчи эса ўргатиш давомида ўз билимларини мустаҳкамлайди. Ҳафта якунида ҳар қайси партадаги

паст ўзлаштирувчиларга саволлар берилиб, ким яхши ўргатувчи, ким яхши ўргатувчи бўлгани аниқланади (бошқа болаларнинг кўнглини чўктирмаслик ҳам керак). Бу усул мунтазам қўлланилса, синфнинг ўзлаштириш даражаси кўтариллади, ўқувчилар ўз устиди ишлашни ўрганади.

Яқинда мактабимизнинг 8—9-синф ўқувчилари билан «Салбий иллатларнинг келиб чиқиши ва уларнинг олдини олиш» мавзусида тренинг ўтказдик. Ўқувчилар ичувчи, чекувчи, жанжалкаш, безори кишилар ролини ижро этиб, уларнинг қандай бу ҳолатга тушиб қолгани, нималар сабаб бўлгани, салбий иллатлар қандай оқибатларни келтириб чиқаришини турли ҳаракатлар орқали ифодалаб беришди. Шу каби тренинг, семинар ва адабий кечаларнинг тез-тез ўтказиб турилиши ўқувчиларни теран фикрлашга, фаолликка ундайди. Таълим ва тарбия ишларининг баравар олиб борилиши эса кўзланган натижага эришишнинг энг мақбул йўлидир. Бу борада ўқитувчи ва ўқувчиларга мактаб психологи яқин кўмақдош бўла олади.

**Несибели
МАМБЕТИРЗАЕВА**
ёзиб олди.

Халқ фаровонлиги – фаолиятимиз мезони

Банк жамоаси миллий армиямиз
сафларида ўзларининг Ватан олдидаги
муқаддас бурчларини шараф билан адо этиб,
мardлик ва жасорат намунасини
кўрсатиб келаётган барча ватандошларимизни

ВАТАН ҶИМОЯЧИЛАРИ КУНИ

билан муборакбод этади!

«ҚЎНҒИРОТ СОДА ЗАВОДИ» УНИТАР КОРХОНАСИ

Ватанимиз
сарҳадларини
кўриқлаётган
халқимиз
осойишталиги
посбонларини,
мамлакатимизнинг
ҳарбий салоҳиятини
юксалтиришга
самарали ҳисса
кўшаётган
барча-барчани
**14 ЯНВАРЬ – ВАТАН
ҲИМОЯЧИЛАРИ
КУНИ**
билан самимий
муборакбод
этамиз!
Ҳар бир оилага
бахт-саодат
тилаймиз!

2014 ЙИЛ – СОҒЛОМ БОЛА ЙИЛИ!

Sharh

Мутахассисларнинг ҳисоб-китобига кўра, Ер юзид... сўнгги палеолит даврида юзага келган катта музликдан буён кўзга кўринарли табиий офат деярли юз бермаган. Бироқ ўтган асрдан бошлаб сайёрамиз ноодатий даврга қадам қўйди. Статистик маълумотларга кўра, сўнгги 25 йилнинг ўзид ян берган етти мингдан зиёд табиий офатлар икки миллионга яқин инсоннинг умрига зомин бўлган. Бу фалокатлардан турли даражада жабр кўрганлар сони эса беш миллиарддан зиёдни ташкил этади. Бунинг сабаби нимада? Мулоҳаза юритадиган бўлсак, жавоб битта — буларнинг барчасига биринчи навбатда инсониятнинг ўзи, унинг ортиқча эҳтиёжлари сабаб бўлмоқда. Зеро, атроф-муҳитнинг ифлосланиши, сув, ҳаво ва ер ресурсларига эҳтиётсизлик билан муносабатда бўлиш сингари хатти-ҳаракатларга табиат ҳам муносиб жавоб қайтармоқда.

кетлар)ни оловга ташлаш, шунингдек, кўмир, нефть маҳсулотларини ўтда эритиш кислотаси бўлган зарарли газларнинг атмосферага кўтарилишига сабаб бўлади. Шу ўринда қизиқ бир маълумот. Дунё олимлари антропоген омилларнинг яна бир тури мавжудлигини таъкидлашмоқда. Бу — аҳоли қилиниши ҳам иқлимнинг глобал суръатда исизишга туртки бўлмоқда. Ўтказилган тадқиқотларда ҳар бир давлатнинг атмосферага чиқараётган CO₂ гази микдори ҳисоб-китоб қилинди. Унга кўра, бугунги кунда бутун дунё бўйлаб энг кўп зарарли газ чиқарадиган давлат, бу АҚШ экани маълум бўлди. Мамлакат бир

қилиниши ҳам иқлимнинг глобал суръатда исизишга туртки бўлмоқда. Ўтказилган тадқиқотларда ҳар бир давлатнинг атмосферага чиқараётган CO₂ гази микдори ҳисоб-китоб қилинди. Унга кўра, бугунги кунда бутун дунё бўйлаб энг кўп зарарли газ чиқарадиган давлат, бу АҚШ экани маълум бўлди. Мамлакат бир

аломатлар буй кўрсатиб, бу жараённинг салбий томонларини намойиш қилмоқда. Аҳвол шу кетишда давом этса 30 йил ичида CO₂ газининг ҳавога кўтарилиши икки қарра, ҳатто уч қарра ҳам ортиши мумкинлиги илмий жиҳатдан башорат қилинмоқда.

Ушбу жараён барча давлатларга миллиардлаб зарар келтираётган бир пайтда, даромад олишининг янги имкониятларини ҳам яратаётгани кишини ажаблантиради. Зеро, ҳароратнинг кўтарилиши музларнинг эришини тезлаштирар экан, янги денгиз йўллари, янги очилишига ҳам замин яратаётгани олимларни қизиқтириб қўйган.

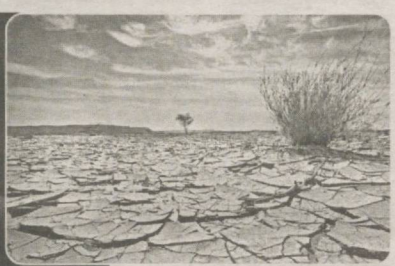
Глобал исмиш кўлами кундан-кунга, йилдан-йилга кен-

ГЛОБАЛ ИСИШ: ИНСОНИЯТ УЧУН КАТТА СИНОВ

Охириги йилларда табиий офатларнинг хавфи кўпайиши ҳамда ижтимоий, иқтисодий ва экологик талафотларнинг ошиши кузатилмоқда. Табиий офатларнинг содир бўлишида яна бир қанча бошқа омиллар ҳам мавжудки, уларни ўзгартириш ёхуд етарли даражада яхши томонга буришнинг имкони йўқ ҳисоби. Иқлимнинг кескин ўзгариши, хусусан, об-ҳавонинг исиб кетиши натижасида цунами, торнадо, сув тошқинлари дарё, денгиз, океанлар бўйида жойлашган мамлакатларда айниқса, тез-тез кузатилади. Япония, Индонезия, АҚШ, Канада каби давлатларда юз берган табиий офатлар фикримиз исботидир. Дунёнинг инсон яшамайдиган қитъаси — Антарктидада ҳам шу кунгача кузатилмаган воқеалар рўй бермоқда. Глобал исмиш натижасида асрлар давомида шаклланган музликлардан улкан парчалар — айсберглр ажралиб чиқиб океанларга қўшилмоқда.

ий ва антропоген омилларга ажратиш мумкин. Бу икки гуруҳ умумий йўналиш ва умумий манзилга эга. **ТАБИЙ ОМИЛЛАР** Бу омил табиат томонидан "амалга оширилади". Глобал исмишга сабаб бўлаётган табиат ҳодисаларининг энг аввалида Арктика тундраларидан ёхуд намлик

Матълумки, ҳаво ҳарорати кўтарилиши жараёнида иссиқлик, намлик ва қуёш тафтининг ўзгариши биринчи навбатда қишлоқ хўжалиги соҳасига жиддий зиён етказди. Иқлим моделлари кўра, ўртача глобал ҳароратнинг ошиши денгиз сатҳининг кўтарилиши (яъни, қишлоқ хўжалигида фойдаланилаётган ерларни сув босиши ва қирғоқбўйи сизот сувларининг шўрланиши), бўронлар ва жазирама каби экстремал табиий ҳодисаларнинг тез-тез такорланиши, иқлим минтақаларининг кўтларга қараб кўчиши ва қуруқлик юзасининг каттагина қисмида тупроқ намлигининг камайишига олиб келади. Шу билан бирга, буғланиш даражаси ҳам ортиб, тупроқ қуриб қолиши тезлашади ва ўсимликларнинг ўсиши секинлашади. Бу каби муаммо мавжуд экан, табиийки, унинг илдизи — келиб чиқиш сабаблари ҳам бор. Бугун олимлар глобал исмишнинг бир қатор сабабларини кўрсатмоқдалар. Барча сабабларни икки катта гуруҳга — таби-

юқори бўлган ҳудудлардан ҳавога кўтарилаётган иссиқхона газлари туради. Сув буғи (H₂O), углерод диокси ди (CO₂), метан (CH₄) ва озон- (O₃)дан иборат бўлган ушбу газлар аслида Ер юзиданги иссиқликнинг мувозанатини сақлаб туришга хизмат қилиши зарур. Бироқ улар ўртасидаги мувозанатнинг бузилиши Ер атмосферасида катта микдордаги иссиқликнинг йиғилишига сабаб бўлмоқда. Яна бир табиий омил эса она сайёрамизнинг иқлим ўзгариши циклига ўтганлиги билан боғлиқ. Ушбу цикл ҳар 40 минг йилда иқлимнинг кескин ўзгаришига сабаб бўлади.

АНТРОПОГЕН ОМИЛЛАР

Бу каби омиллар инсоният томонидан амалга оширилади. Табиий омилларга қараганда улар глобал исмишга кўпроқ ҳисса қўшади. Энг катта омил, шубҳасиз, атроф-муҳитнинг ифлосланишидир. Ифлосланиш турли шаклда, турли кўринишда бўлиши мумкин. Масалан, куз ойларида тез-тез ураб турадиган ҳолат — ҳазонларни ёқиш, нафақат ҳазонларни, балки, турли чикиндилар(асосан пластмасса буюмлар ва елим па-

сонининг ошиши. Яъни, кўп аҳоли, бу — кўп овқатланиш, кўп ифлосланиш, кўп транспортация, кўп автомобиллар деганидир. Хусусан, иссиқхона газларининг қарийб ярми аҳолининг маиший ҳаёт тарзи натижасида атмосферани зарарлантирмоқда. Шунингдек, ҳатто қишлоқ хўжалигининг кенгайиши ҳам иссиқликнинг ошишига "ёрдам берувчи" омил сифатида келтирилмоқда. Яъни, уй ҳайвонлари бокиладиган йирик фермаларда ҳам ҳавога кўп микдорда биогазлар ажралиб чиқади.

Бирлашган Миллатлар Ташкилати берган расмий маълумотларга кўра, 2006 йилдан буён атмосферадаги иссиқхона газларининг 18 фоизи айнан қорвачилик ҳиссасига тўғри келмоқда. Ўтган асрнинг 70-йилларидан бошлаб саноатлашувнинг жадал суръатлар билан ривожланиши ҳам зарарли газларни чиқаришга хизмат қилмоқда. Бирлашган Миллатлар Ташкилати ҳузуриндаги Иқлим ўзгариши бўйича давлатлараро экспертлар гуруҳи маълумотларида айтилишича, саноатлашув даври бошланганидан буён Ер юзиданги ўртача ҳаво ҳарорати 0,7 даражага кўтарилган.

Бундан ташқари, карбонат ангидрид гази ни кислотодага айланган берадиган дарахтларнинг кесиб ташланиши, ўрмонларнинг йўқ

йилда 7 миллион тонна карбонат ангидрид чиқаради ва бу кўрсаткич атмосферага чиқарилувчи бир йиллик умумий газ микдорининг 25 фоизини ташкил қилади. Шунингдек, 2008 йил маълумотларига кўра, аҳоли сонининг кўпайиши натижасида Хитой, Ҳиндистон, Эстония, Латвия, Литва, Россия Федерацияси, Япония ва Канада давлатларида CO₂ ишлаб чиқариш энг юқори кўрсаткичларни намоеён этмоқда.

Бутун дунёга баъзан сезиларли, баъзида сездирмай таъсир ўтказайтган ноодатий иссиқлик аллақачон бир қатор салбий оқибатларини намоеён этиб улгурди. Масалан, 2003 йилда ўта юқори даражадаги иссиқлик 20 минг европалик ва 1500 нафар ҳиндистонликни ҳаётдан олиб кетди. Ҳар ўн йилликда айтиш шунга сабаб қутб музликларининг 9 фоизгача қисми ўпирилиб кетмоқда. Глобал исмиш натижасида юзага келаётган ҳолат — сув сатҳининг кўтарилиши ҳам кўплаб инсонларнинг ёстиғини қуритди. Рақамларга мурожаат қиладиган бўлсак, охириги йилларда бунинг оқибати Бангладешда 13 миллион, Хитойда 72 миллион, Мисрда 6 миллион инсонга ўз таъсирини кўрсатди. Шунингдек, бугун сайёрамизда яшаётган 7 миллионга яқин инсон глобал исмиш сабаб келиб чиқаяётган турли касалликлардан азият чекмоқда. Ҳар кун қай бир қитъанинг қайсидир нуқтасида янгидан-янги

гайиб, CO₂ газини ҳавога чиқариш суръати йилига 3 фоиздан ортиб борапти. Хўш, бунинг охири борми? Ҳарорат кўтарилишини тўхтатиш, ҳеч бўлмаганда секинлатишнинг имкони мавжудми? Бундай саволлар ҳар бир кишини қизиқтириши табиий. Дунёнинг кўзга кўринган олимлари бу саволларга имконият эмас, кўплаб имкониятлар мавжуд, дея жавоб бермоқда. Куйида ана шу имкониятларни, таъбир жоиз бўлса, муаммонини оқилона ечимларини санаб ўтамиз.

Барча экология соҳаси мутахассислари айнан мана шу масала устида кўп ва ҳўп тадқиқотлар олиб бормоқда, конференциялар уюштирилиб, янгидан-янги ечимлар излаб топилмоқда. Яна бир гуруҳ олимлар глобал исмишга қарши беш босқичли усулбни ишлаб чиқдилар. Бу босқичлар қуйидагича: ифлосланиш даражасини кескин камайтириш; ортиқча энергия чиқарадиган иншоотлардан воз кечиш; транспортация — автомобилларнинг қатновини тартибга солиш, уларни камайитириш; ўсимликларни кўпайтириш.

Ҳаракат бор жойда, албатта, олиб борилаётган чоратадбирлар ўз натижасини бермай қолмайди. Инсониятнинг ҳамжихатлиги, бирлашуви асосига қурилган ечим муаммонга ижобий ҳал этишга ёрдам бера олади. Зеро, башарият бугунги даврда яна бир катта синовни бошида кечирмоқда. Ҳар биримиз она сайёрамизнинг фарзанди сифатида шу ҳамжихатликнинг мустаҳкам ҳалқасини ташкил қилсак, бу синовдан ҳам муваффақиятли ўтишимиз шубҳасиз.

Садоқат АЛИЖОНОВА тайёрлади.

2014-yil 15-yanvar, № 5 (8654)

ОНА БАҒРИДА УЛҒАЙГАН БОЛА АЪЛОЧИ ВА СПОРТЧИ БЎЛАДИ

Она ва эмизikli гўдакнинг бир-бирига жисман яқин бўлиши («Кенгуру услуби») орадан ўн йиллар ўтганидан сўнг ҳам бола саломатлиги ва руҳиятига ижобий таъсир кўрсатади.

Мутахассисларнинг таъкидлашича, она бағрида улғайган бола ўн ёшга тулганда ҳам бошқа тенгдошларига нисбатан стресс ҳолатига камроқ тушади. Шунингдек, уларнинг вегетатив асаб тизими ва когнитив (ақлий) хусусиятларида ҳам алоҳида ижобий фарқлар сезилган.

Олимлар тажриба вақтида 73 нафар онадан фарзандини икки ҳафта давомиди ҳар куни бир соатдан бағрига босиб юришни сўрашди. Бошқа гуруҳдаги 73 нафар бола эса белгиланган вақт ичида гўдаклар учун ажратилган алоҳида бўлмачаларда мутахассислар назорати остида парвариш қилинди. Олимлар тажрибага жалб қилинган барча болаларнинг умумий ҳолатини ўн йил ичида етти мартаба текширувдан ўтказишди.

Якунда «Кенгуру услуби»да voyaga yetgan болалар ақлий ва jismoniy jihatdan кўпгина устунликларга эга экани маълум бўлди. Жумладан, бундай болаларнинг билим олиши нисбатан осон кечиби, она ва бола ўртасида илик, яқин муносабат сақланиб қолган.

ТЕЛЕВИЗОР КЎРИШ НИМА УЧУН ЗАРАРЛИ?

Агар бола телевизорга узоқ вақт тикилиб турса, миясининг тузиллишида салбий ўзгаришлар, яъни яллиғланиш вужудга кела бошлайди. Бу ҳақида япон олимлари маълум қилишган.

«The Daily Mail» нашрида ёзилишича, 5 — 18 ёшли 276 нафар бола иштирокида ўтказилган тажриба жараёнида бир кунда 4 соатдан зиёд телевизор томоша қилганлар миясиди кўпроқ салбий ўзгаришлар юзгага келгани аниқланган. Ўртача томоша вақти эса 2 соатни ташкил этган.

Барча хулосалар МРТ текшируви асосида чиқарилган. Текширувларда телевизор кўраётган болалар миясининг олд пўстлогидида кўп миқдорда кўкимтир рангдаги суюқлик ажралиши кузатишган. Тохоку университет мутахассисларининг тасдиқлашича, мазкур ҳолат бола ақлий салоҳиятининг ёмонлашувига олиб келади.

Инсон ақлий салоҳияти — IQ даражаси олд миёна пўстлогининг қанчалик юпқа бўлишига боғлиқ. Агар бундай бўлмаса, турли муаммолар юзга кела бошлайди. Хусусан, мунтазам равишда телевизор томоша қилиш миёга янги топшириқларни бажариш вазифини юклабмайди. Натижада ақлий салоҳиятининг ривожланишига эҳтиёж қолмайди ва у ўсишдан тўхтабди.

ИДИШ РАНГИ ОЗИШ САБАБЧИСИ(МИ?)

Киши томоғи ёйдиган идишга қанча миқдорда овқат солиши унинг рангига ҳам бевосита боғлиқ экан. «DNA India» нашрида ёзилишича, олимлар озиш истагидаги инсонларга оқ рангли ликопча ёки косалардан ваз кечиби, бунинг ўрнига, ёрқин рангдаги идишлардан фойдаланишни тавсия қилишмоқда.

Маълум бўлишича, бунда рангларнинг инсон руҳиятига таъсир кўрсатиши билан боғлиқ қизиқ ҳолат рўй берар

экан. Яъни, таом ва идиш ранги ўртасидаги фарқ қанчалик катта бўлса, киши ўзини шунчалик камроқ овқат солади. Бунда таом ва идиш ранги эмас, балки уларнинг уйғунлиги муҳим роль ўйнайди. Масалан, кўпчилик ўзи билмаган ҳолда қизил рангли идишга меъридан ортиқ томат пастаси, оқ рангли идишга кўпроқ гуруч солиши аниқланган. Агар қизил идишга қайнатилган гуруч солинса, акс ҳолат

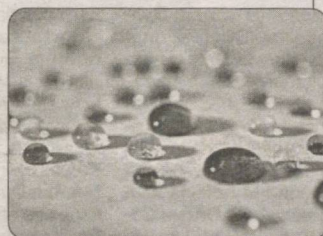
кўз беради.

Шифокор-диетолог Мелина Ямпольсининг таъкидлашича, тўрт ёшдан бошлаб болалар «ошқозони эмас, кўзи билан овқатланиш»ни бошлайди. Яъни, овқатланишда кўзнинг аҳамияти беқийс. Шу сабабли ҳам озиш истагида бўлган кишилар ранглardan унумли фойдаланишлари мумкин.

СУЮҚЛИКНИ СИНГДИРМАЙДИГАН ҚОҒОЗ

Америкалик кашфиётчилар томонидан мой ёки суюқликларни шимдирмайдиган ўзига хос таркибга эга қоғоз яратилди. Кашфиётнинг яна бир аҳамиятли томони шундаки, уни тайёрлаш кўп босқичли ва мураккаб бўлса ҳам, унчалик катта сарф-харажат талаб этмайди.

Қоғозни тайёрлаш учун дастлаб хомашё ҳисобланган целлюлоза яхшилаб майдаланади. Сўнгра у зичланади ва куриштилади. Навбатдаги босқичда эса бутанол билан ишлов берилади. Ниҳоят қоғознинг сиртқи қисмидаги суюқлик шимувчи қатламлар олиб ташланиб, тефлон (тетрафторэтилен полимер) билан қопланади.

Арзон ва қисқа муддат ичида ишлаб чиқариш мумкин бўлган мазкур янги маҳсулот қарийб барча турдаги суюқлик ва мойларни сингдирилмаслиги боис ундан турли соҳалар, жумладан, тиббиёт ва қadoқлаш сановатида кенг фойдаланиш мумкин.

Мутахассислар қоғозни лаборатория шароитида кичик бўлақлардагина ишлаб чиқаришга муваффақ бўлишган. Бироқ келгусида кенг қўламда ишлаб чиқариш учун барча шароитлар мавжуд.

ЭЛЕКТР ТОКИ МАСОФАДАН УЗАТИЛАДИ

Дьюк университети (АҚШ) физиклар Ярослав Уржумов бошчилишидаги физиклар томонидан электр токини масофадан электромагнит индукция усули орқали самарали узатувчи қурилма яратилди. Мазкур мослама ҳақида батафсил маълумот «Scientific Reports» журналыда эълон қилинди.

Кўплаб алоҳида бўлмачалардан ташкил топган «суперлинза» томонлари 40 сантиметрлик ҳажмга эга. Унинг ичида мисдан ясалган антенначалар бўлиб, ишлаш вақтида у электр токини узатувчи ва уни қабул қилиб олувчи қисм ўртасига жойлаштирилади.

Ўзгарувчан токли ғалтақлар ўртасида линза ўрнатилмаган тақдирда, индукция жараёни самарали кечмаслиги таъкидланмоқда. Аниқроқ қилиб айтганда, улар ўртасидаги масофа қанчалик узоқлашса, мазкур жараёнинг самарадорлиги ҳам шунчалик камайиб боради. Физиклар яратган янги мослама эса мазкур йўқотишларни беш баробаргача камайтиради.

Таъкидлаш ўринлики, электр токни масофадан узатиш муҳандислик соҳасида долзарб масалалардан бири саналади. Ҳозиргача мавжуд қувватлаш қурилмалари қисқа масофадагина ишланга қодир. Эндиликда эса электр автомобиллари, мобил телефонлари, компьютер сичқончалари ва бошқа электрон қурилмаларни бир неча метр узоқликдан ҳам қувватлаш имкони яратилмоқда.

Айни пайтда олимлар электр токни радиодиапазонларда узатиш устида изланиш олиб боришмоқда.

Ч.ХАСАНОВ,
Ш.БОЛТАЕВ,

Олий ҳарбий божхона институтининг тингловчилари

JUMLADA JAHON

yangi fikrlar & xabarlar

Дунёнинг айрим минтақаларида қиш фасли иссиқ об-ҳаво ҳукмрон бўлган бир вақтда, АҚШ шимолида кузатишган рекорд даражадаги совуқ натижасида ҳаётдан кўз юмганлар сони 21 нафарга етган, мамлакат бўйлаб 11 мингдан зиёд авиарейслар бекор қилиниб, кўплаб штатларда мактаблар ва давлат муассасалари фаолияти вақтинча тўхтатишган.

Гватемала пойтахтидаги хусусий авиакомпанияга тегишли аэропортга Венесуэладан учиб келиб қўнган кичик самолёт бортида ярим тоннага яқин кокаин шиғанд моддаси борлиги аниқланиб, икки мамлакат ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ходимлари томонидан мусодара қилинган, ушбу воқеада айбдор икки гватемалалик қўлга олинган.

АҚШнинг Флорида штатидаги Уэсли-Чепел шаҳридаги кинотеатрлардан бирида фильм намойиши вақтида томошабинлар шовқинидан даргазоб бўлган собиқ полициячи томонидан содир этилган отишма оқибатида бир киши ҳалок бўлган ва яна бир нафар аёл жароҳатланган, жиноятчи эса ҳуқуқни муҳофаза қилиш органи ходимлари томонидан қўлга олинган.

«Associated Press» ахборот агентлигининг маълум қилишича, АҚШнинг Ғарбий Виржиния штати Чарльстон шаҳридаги «Freedom Industries» заводидан захарли кимёвий модда — метилциклогексаннинг Элк дарёсига қуйилиши оқибатида бешта округда фавуқлода ҳолат эълон қилиниб, 100 мингдан зиёд аҳолига ичимлик сувидан мутлақо фойдаланмаслик тавсия этилди, қатор мактаб ва умумий овқатланиш масканлари фаолияти вақтинча тўхтатишган.

Жанубий Судан ҳудудидаги Оқ Нил дарёсидида Малакал шахридан чиққан паромнинг ҳалокатга учраши оқибатида 300 нафарга яқин киши ҳаётдан кўз юмгани ҳақида хабарлар тарқатилган.

Ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази жамоаси Марказнинг бош мутахассиси Мукаррам Толиповга акаси

Абдусалом ТОЛИПОВнинг вафоти муносабати билан таъзия изҳор қилади.

2014-yil 15-yanvar, № 5 (8654)

СЎНГГИ ТУРДА ҲАЛ БЎЛАДИ

Хабарингиз бор, 22 ёшгача бўлган футболчилар ўртасида Уммонда ўтказилаётган Осиё чемпионатининг дастлабки учрашувида Ўзбекистон ёшлар терма жамоаси Хитой терма жамоаси билан куч синшиб, иродали галабани қўлга киритди. Ҳамюртларимиз энг сўнги дақиқаларда ҳисобни (2:1) ўз фойдасига ҳал қилишга муваффақ бўлди.

AFC
UNDER22
CHAMPIONSHIP
Oman

Осиё футбол конфедерацияси томонидан биринчи марта ташкил этилган мазкур мусобақанинг "D" гуруҳидан ўрин олган Ўзбекистон ёшлар терма жамоаси илк ўйиндаги галабадан сўнг плей-офф босқичига чиқиш учун яхши имкониятга эга бўлди.

Ёшларимиз хитойлик тенгдошларига қарши ўтказган матчинг дастлабки бўлимида рақиб дарвозаси атрофида аниқ зарба учун имкон излаган бўлса-да, танаффусга қадар бу ишни амалга ошира олмади. 34-дақиқада Янг Чао-шенг ҳимоячиларимизнинг пала-партиш ҳаракатларидан фойдаланиб, ҳисобни очди.

Илк бўлимдан тўғри хулоса чиқарган Шухрат Мақсудов шогирдлари иккинчи таймда ҳужумлар сонини оширишга интилди. Рақиб эса кичик ҳисобдаги устунликини сақлаб қолиш илнжида бутун жамоа бўлиб ҳимояланди. Аммо тинимсиз ҳужумлар, хавfli вазиятларга хитой-

Futbol

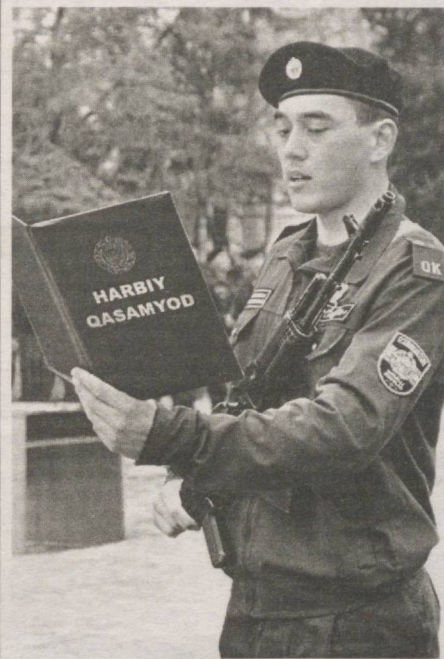
ликлар 90 дақиқадан ортиқ дош беролмади. Футболчиларимиз эса айнан ҳакам томонидан қўшиб берилган дақиқаларда ҳисобни тенглаштириш ҳамда галабани «тортиб» олишга муваффақ бўлди. Терма жамоамиз сардори Егор Кримец ва Игорь Сергеев дарвозани аниқ нишонга олди.

Гуруҳдаги иккинчи қарама-қаршиликда эса ироқлик футболчилар Саудия Арабистони терма жамоасини 3:1 ҳисобида мағлубиятга учратди.

Кеча ўтказилган Ўзбекистон ва Ироқ ёшлар терма жамоалари учрашувида вакилларимиз муҳим уч очкони бой берди. Бу ҳолат эса жамоамиз олдида қўйилган плей-офф йўлланмасини қўлга киритиш масаласини сўнги турга қолдирди...

Шунингдек, дунё футболда ҳам диққатга сазовор воқелиklar бўлиб ўтди. Хусусан, ФИФАнинг 2013 йил якулирига бағишлаб Цюрих шаҳрида ўтказилган тантанали маросимида бир қанча номинациялар бўйича йил лауреатлари аниқланди. Жумладан, Португалия терма жамоаси футболчиси Кристиану Роналду «Олтин тўп» совринини қўлга киритди. Мавсумнинг энг чиройли голи муаллифи учун аталган Пушкаш мукофоти Швеция терма жамоаси ҳужумчиси Златан Ибрагимовичга насиб этди.

МУҲБИРИМИЗ

МАРДЛАР

Тинчлимизни бузолмас ганим,
Дилдан қувинг шубҳа-ғумонни.
Ватан учун тиккиб жон-танин,
Мардлар кўрир Ўзбекистонни!

Эркаман деб кўксига урган,
Эл бахтини бахтим деб юрган,
Қадамдан ўт қақнаб турган,
Мардлар кўрир Ўзбекистонни!

Халқи озод — ҳар кўнгил обод,
Гуллаб борар кундан-кун ҳаёт.
Азждодларга муносиб авлод —
Мардлар кўрир Ўзбекистонни!

Бир бор ичар эр ўғлон қасам,
Қайтмас ортга келса бори гам!
Мард Ватанки, ажаб, ўзи ҳам,
Мардлар кўрир Ўзбекистонни!

Мунаввар тонг пайғомин асраб,
Юртнинг туну оқшомин асраб,
Дилбар қизлар оромин асраб,
Мардлар кўрир Ўзбекистонни!

Йигит боши бўлсин соғ-омон,
У бор экан — осуда жаҳон...
Тинчлик мангу этсин ошён
Мардлар кўрир Ўзбекистонни!

Зоҳиджон ОЛОВ

СПОРТСЕВАР ПЕДАГОГЛАР

Фаргона вилояти Учқўприк туманидаги 29-умумтаълим мактаби ўқитувчи ва мураббийлари спортнинг кўплаб турлари билан шуғулланишади. Айнаниқса, мактабнинг волейбол бўйича ўқитувчи аёллар жамоаси эришаётган натижалар эътиборга молик. Улар Конституциямизнинг 21 йиллигига бағишлаб волейбол бўйича туман миқёсида ўтказилган мусобақада 2-ўринни эгаллади.

Мактаб 2009 йили давлат умуммиллий дастурига асосан жорий таъмирдан чиқарилган. Аввал илм масканида спорт зали йўқ эди, жисмоний тарбия дарслари очиқ ҳавода ўтказиларди. Ўқитувчиларнинг кўпчилиги волейболга қизиқишини кўрган жисмоний тарбия ўқитувчилари Мўйдинжон Деҳқонов, Баҳромжон Фуломов мактабда волейбол жамоасини шакллантиришга киришдилар.

Бугун эса мактабда барча шароитлар етарли. Янги спорт залида ўқитувчилар ҳафтада икки кун волейбол ўйнаб, ҳам жисмоний чиниқишади, ҳам ҳордиқ олишади. Ана шундай уюшқоқлик билан қилинган меҳнатлар самара берди. Жамоа туман, вилоят миқёсидаги мусобақаларда совринли ўринларни ола бошлади.

— Ўқувчилик йилларимда волейболни яхши ўйнардим, — дейди волейбол жамоаси аъзоси Саноатхон Мамажонов. — Мактаб ўқувчилари ўртасида ўтказиладиган мусобақаларда фаол иштирок этардим. Институтда ҳам волейбол жамоасига аъзо бўлиб, кўпгина ютуқларга эришдим. Ишга келганимдан сўнг мактабда аёллар волейбол жамоаси борлигини, ўқитувчиларнинг ҳам спорт билан шуғулланишлари учун барча шароитлар яратилганини кўриб қувондим. Ўқитувчи дарс ишланмаси ёзиш, дафтар текшириш, назорат ишига тайёргарлик кўриш, давоматни таъминлаш каби ишлардан толиққан пайтлари бироз спорт билан шуғулланса мириқиб ором олгандек ҳис этади ўзини. Дарс ўтишга бўлган иштиёқи ҳам ортади.

Шунингдек, мусобақалар баҳонасида ҳамкасблар ўртасида дўстона муносабат мустаҳкамланади.

Янги спорт зали барча спорт анжомлари билан таъминланди.

— Бугун ўқувчилар учун 6 спорт тури бўйича тўғрақлар ташкил этганмиз, — дейди жисмоний тарбия ўқитувчиси Хуршида Набиева. — Улар мунтазам ишлаб турибди. Шунингдек, ўқитувчилар ҳам волейбол, стол теннис ва шахмат ўйнаб туришади. Устозимиз Маърифатхон Мўйдиновга гарчи физикадан сабоқ берса-да, шахмат бўйича нафақат туманда, балки вилоятда ҳам танилган. У айна кунда шахмат борасидаги билимларини ёш ҳамкасбларига ўргатмоқда.

Мактабнинг спорт зали, у ердаги жиҳозларни, ўқитувчи ва мураббийларнинг спортга бўлган меҳрини кўриб, бундай аҳил жамоанинг спорт ва маънавий жаҳада эришаётган ютуқлари бежиз эмаслигига амин бўлдик.

Шарифа МАДРАХИМОВА

ЮРТИМИЗ ТИНЧЛИГИ ИШОНЧЛИ КўЛЛАРДА

Янгиариқ туманидаги 15-болалар мусиқа ва санъат мактабида Ватан ҳимоячилари кунига бағишлаб тантанали тадбир ўтказилди. Унда туман Мудофаа бўлими ходимлари, ўқитувчи ва ўқувчилар иштирок этди. Тадбирда ёшларнинг ватанпарварлик туйғусини янада кучайтириш, юрт тинчлиги ва ободлиги, унинг хавфсизлигини таъминлаш ҳар бир фуқаронинг инсоний бурчи эканлиги таъкидланди.

Осийшталигимизни таъминлаётган Ватанамиз посбонлари билан ҳақли равишда фахрлансак

арзийди. Чунки, бундай алп қоматли аскарларимиз юртимиз сарҳадларида туну кун бедор, ўз хизмат вазифаларини чин дилдан адо этишаётир. Демак, юртимиз тинчлиги ишончли кўлларда.

Мактабнинг иқтидорли ўқувчилари томонидан Ватан ҳимоясига, миллий армиямиз ҳамда Қуrollи Кучларимиз шарафига бағишланган куй-қўшиқлар айtilди.

Сарвиноз АМИНБОЕВА,
Янгиариқ туманидаги
15-болалар мусиқа ва санъат
мактаби ўқувчиси

ВАТАНГА САДОҚАТ ИШТИЁҚИ БАЛАНД

“Ҳарбий ватанпарварлик ойлиги” доирасида жойларда қатор тадбирлар бўлиб ўтмоқда.

Сергели туманидаги 322-мактаб ўқувчилари ҳам Ватан ҳимоячилари кунига қизгин тайёргарлик кўришди. Ҳарбий қисмларда ўтказилган “Очиқ эшиклар кунини” тадбирида иштирок этишди, ҳарбийлар билан давра суҳбати уюштиришди. Бир гуруҳ аскар, сержант ва офицерлар ўқувчиларга ҳарбийлар

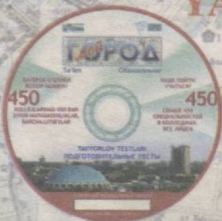
учун яратилган шароитлар хусусида гапириб беришди. Ўқув машғуллари ўтказиладиган саф майдонини, ҳарбий қисм ҳаёти ёшларда катта таассурот уйғотди. Ҳарбий қисмдан қайтган ҳар бир болада юрт тинчлигини таъминлаш, Ватанга силқидилдан хизмат қилиш орузуси пайдо бўлди.

Ғайрат АШУРОВ,
мактаб директорининг
маънавий-маърифий ишлар
бўйича ўринбосари

O' T I S H

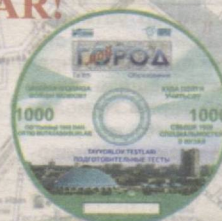
B A L L A R I

**MENING SHAHRIM. TA'LIM –
YANADA KO'PROQ YANGI TESTLAR!**

ABITURIYENT!

**SEN O'QISHGA
KIRISHGA TAYYORMISAN?**

**BIOLOGIYA
KIMYO
TARIX
GEOGRAFIYA
ONA TILI
VA ADABIYOT**

**QO'NG'IROQ QIL!
SOTIB OL!
TAYYORLAN!
O'QISHGA KIR!**

**MATEMATIKA
FIZIKA
INGLIZ TILI
NEMIS TILI
FRANSUZ TILI**

Guvohnoma №005067-03

(99871) 283-23-79, 283-39-34, www.mg.uz

SHAHIRIM

O'ZSANOATQURILISHBANK

Азиз халқимизнинг жасур ўғлонларини, мамлакатимиз куч-қудратини таъминлаш йўлида фидокорона хизмат қилаётган зобитлар ва барча ҳарбийларни
14 январь – ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИ КУНИ билан самимий қутлаймиз!

Ma'rifat

**TA'SIS
ETUVCHILAR:**

O'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi, O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, O'zbekiston Ta'lim, fan va madaniyat xodimlari kasaba uyushmasi Markaziy Kengashi.

Bosh muharrir:
Abdusamat RAHIMOV

Tahrir hay'ati: Jumanazar BEK-NAZAROV, Baxtiyor DONIYOROV, Farrux JABBOROV (bosh muharrirning birinchi o'rinbosari), Husan NISHONOV (bosh muharrir o'rinbosari), Farhod RIZAYEV, Nurlan USMONOV (bosh muharrir o'rinbosari, "Учитель Узбекистана"), Mirzakarim XUDDIYEV, Baxtiyor YOQUBOV (mas'ul kotib), Aleksey CHUKARIN (mas'ul kotib, "Учитель Узбекистана"), Sa'dulla HAKIMOV.

Gazeta
O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida № 0067 raqam bilan ro'yxatga olingan.

ISSN 2010-6416

9 772010 641009

INDEKS: 149, 150. Г-126
Tiraji 66649.
Hajmi 4 bosma taboq. Ofset usulida bosilgan, qog'oz bichimi A-3.

"Ma'rifat"dan materiallarni ko'chirib bosish tahririyat ruxsati bilan amalga oshirish shart. Tahririyatga kelgan qo'bizmalar taqdir qilinmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

Reklama materiallari uchun tahririyat javobgar emas.

MANZILIMIZ: 100083, Toshkent,
Matbuotchilar ko'chasi, 32.

Web-site: www.marifat.uz

TELEFONLAR: mas'ul kotib—233-99-15, umumiy o'rta va maktabgacha ta'lim yangiliklari bo'limi — 233-53-14, fan, oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'lim yangiliklari bo'limi — 233-56-45, adabiyot, madaniyat, kasaba uyushmalari hayoti yangiliklari bo'limi — 233-54-49, ma'naviyat va maktabdan tashqari ta'lim yangiliklari bo'limi — 233-54-63, siyosat, xalqaro hayot va sport yangiliklari bo'limi — 233-76-40, reklama va marketing bo'limi — 233-42-92(faks), 236-54-17.

Bahosi sotuvda
erkin narxda

Dizaynerlar:
Liliya BINASHEVA,
Timur KAYSAROV.

Navbatchi muharrir:
Nazokat XOLMETOVA.

Navbatchi:
Bobomurod XUDOYBERDIYEV.

"Sharq" nashriyot-matbaa aksionerlik kompaniyasi bosmaxonasi.

Korxonaning manzili:
"Buyuk Turon" ko'chasi, 41-uy

ЎЗА якуни — 21.00
Topshirildi — 21.00